

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 1

Issue 2

Gödöllő
2005

A NEMESÍTETT BÚR KECSKE EREDETE ÉS ELTERJEDÉSE (Irodalmi áttekintés)

Láczó Edina, Pajor Ferenc, Póti Péter

Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar,
Szarvasmarha- és Juhtenyésztési Tanszék 2100 Gödöllő, Páter Károly út 1.

E-mail: laczo.edina@mkk.szie.hu

Összefoglalás

A búr kecske jelentőségét világszerte felismerték a kiváló testformáinak, a gyors növekedési erélyének, jó alkalmazkodó képességének, nagy szaporaságának és a nagy hústermelő képességének köszönhetően.

A „búr” (boer) szó farmert, azaz gazdálkodót jelent. A búr kecske egy nemesített kecske, melyet elsődlegesen hústermelésre tenyésztettek ki.

Hús típusú kecskefajtaként a népszerűsége az utóbbi időszakban világ szerte folyamatosan nőtt.

A dolgozatban a dél-afrikai búr kecskefajta kialakulásának történetét, eredetét és tulajdonságait ismertetjük. A fajta kialakításában, Dél- Afrikában, egy maroknyi farmer vett részt Észak Cape-ban, főleg az Észak Somerset körzetben. A fajtát több, meglévő dél-afrikai fajtából nemesítették abból a célból, hogy a növeljék a hústermelő képességét. A búr kecske egy edzett fajta, jó adaptációs képességgel és rendkívüli ellenálló képességgel rendelkezik.

A fajta regisztrálása 1959-ben történt, amikor megalakult a Dél-Afrikai Búr Kecské Tenyésztők Egyesülete. A szervezet rögzítette a fajta standard-re vonatkozó előírásokat. Ez a fajta 1970-től részt vesz a Nemzetközi Juh és Kecské Teljesítmény vizsgálatokban, így először végezték el a kecskére vonatkozóan a hústermelési teljesítményvizsgálatokat.

Számos országba vásárolt búr kecskéket Dél-Afrikából, beleértve az Amerikai Egyesült Államot, Új-Zélandot, Ausztráliát, Németországot, Izraelt, Franciaországot és Kínát is.

Hazánkba Németországból érkeztek először búr kecskék. A fajtának a nyilvántartásba vételét 1999 óta az Alpési és Számentáli Kecsketenyésztők Magyarországi Egyesülete végzi.

Kulcsszavak: nemesített búr kecske, eredet, elterjedés, búr kecske típusok, Dél-Afrika

The origin and spread of the improved Boer goat

Abstract

Boer goats have gained worldwide recognition for excellent body conformation, fast growing rate, good adaptation ability, great prolificacy and good meat production ability.

The word Boer translates to English as „farmer”. The Boer is an improved goat which is bred primarily for meat. Its popularity as a meat goat breed soared during the last years over the world.

The history, origin and characteristics of the South African Boer breed of goats are reviewed. The development was carried out by a handful of farmers in the Eastern Cape, particularly in the district of Somerset East. The prototype for the breed was selected from several existing breeds of goats in South Africa in order to achieve the present functional characteristics and type. The Boer goat is a hardy breed with great capacity for adaptation and an exceptional ability to withstand and resist diseases. The South African Boer Goat Breeders' Association was founded in 1959 to establish standards for the emerging breed. Since 1970 the Boer goat has been incorporated into the National Mutton Sheep and Goat Performance testing scheme, which makes the Boer goat the only known goat breed involved in a performance test for meat production.

Numerous countries had imported Boer goats from South Africa including USA, New Zealand, Australia, Germany, Israel, France and more recently China.

Since 1999 The Hungarian Alpine and Saanen Goat Breeders' Association has been registration this breed.

Key words: improved Boer goat, origin, spread, types of Boer goat, South Africa

Bevezetés

Földünk egyik dinamikusan fejlődő állattenyésztési ágazata a kecsketartás, melyet jól mutatja az 1. táblázat.

1. táblázat: A világ, az európai és a hazai kecskeállomány alakulása

1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004
világállomány, ezer db(1)						
587 255	662 452	722 976	736 332	751 824	765 311	780 100
európai állomány, ezer db(2)						
15 481	16 008	15 353	14 507	14 651	14 864	14 781
magyarországi állomány, ezer db(3)						
15 600	52 281	189 000	103 000	90 200	140 000	140 000

FAOSTAT, 2004

Table 1: The World and European goats stock

World stock, number of goats, thousands(1), European stock, number of goats, thousands(2), Hungarian stock, number of goats, thousands(3)

Az emberi szervezetnek több biológiailag teljes értékű fehérjére, egészséges táplálékra van szüksége. A belföldi fogyasztói igények kielégítése és az egyre bővülő exportlehetőségek kihasználása céljából szükségessé vált az ún. „*rejtett tartalékok*” felkutatása és termelési folyamatba állítása. Az egyik legértékesebb ilyen tartalék Magyarországon a *kecske*, amelyeknek tenyésztését a korábbi évtizedekben elhanyagolták. A kecske húsa igen értékes (2. táblázat) magas a *fehérje* (20 %) és alacsony a *zsírtartalma* (3%), valamint magas *telítetlen zsírsav* aránya miatt.

2. táblázat: Különböző állatfajok húsának kémiai összetétele (g/100g)

Fajok(1)	Energia (Kcal)(2)	Zsír (%) (3)	Telített zsír (%) (4)	Fehérje (%) (5)	Vas (mg)(6)	Koleszterin (mg)(7)
Kecske(8)	144	3,0	0,93	27,1	3,8	67
Szarvasmarha(9)	288	18,8	8,0	27,1	3,0	>86
Sertés(10)	364	28,2	10,2	24,7	1,1	>86
Juh(11)	276	18,8	8,6	25,9	1,6	99
Csirke(12)	190	7,4	*	24,7	1,2	>89
Csirke (bőr nélkül)(13)	141	4,1	1,3	28,9	1,8	76
Pulyka(14)	170	5,0	*	29,3	1,8	76
Strucc(15)	142	2,8	*	26,9	3,2	83
Borjú(16)	158	3,2	*	30,2	4,5	112
Őz(17)	158	3,2	*	30,2	4,5	112

* - nem áll rendelkezésre adat/ not available

Forrás (Source): Ferrelra, 2004; South African Boer Goat Breeders Association, 2004

Table 2: Comparison of the chemical composition of goat and other species (per 100 g)

Specie(1), Energy(KKal)(2), Fat(%) (3), Saturated Fat(%) (4), Protein(%) (5), Iron(mg)(6), Cholesterol (mg)(7), Goat(8), Beef(9), Pork(10), Lamb(11), Chicken(12), Chicken(skinned)(13), Turkey(14), Ostrich(15), Veal(16), Deer(17)

A kecske általában az elhanyagolt, bokros, meredek legelők állata, olyan területeket hasznosít, amely más állatok tartására szóba sem jöhet. A kecske a legtöbb ház körüli és gazdasági hulladékot, a fák lombjait, leveleit és szárait jól hasznosítja. Jól értékesíti még a haszonnövények másra nem hasznosítható részeit, művelésre alkalmatlan területek különböző növényeit. Hazánk gyengébb minőségű legelőit és gyepterületeit szintén jól hasznosítja, ezért a kecske alternatív hasznosítási lehetőség is. Egyes országokban a bokrok elburjánzásának és újránövésének megakadályozására sikeresen használták ezt a fajt. Ez természetvédelmi szempontból is jelentős lehet, hiszen a nemzeti parkok és védett területek legeltetésére is alkalmasak, de ebben az esetben jól el kell keríteni a legeltetett területet, hogy más területen ne tegyenek kárt az állatok.

Hazánkban nem terjedtek el a hústípusú kecske fajták, ezért létszámuk alacsony, szinte kizárólag csak tejelő fajtákat tartanak. Ezzel szemben a kecskehús iránt növekszik a világpiaci kereslet, amely arra ösztönzi a tenyésztőket, hogy javítsák a kecskehús mennyiségét és minőségét. Figyelembe véve ezt az igényt, erre a búr kecske tűnik a legígéretesebbnek kiváló testalakulásával, vágási %-al, gyors növekedési erélyével (200 g/nap), szaporaságával (átlagos alomszám 2 körüli) és jó gidanevelő képességével (jó tejtermelő: 1,5-2,5 kg/nap) *Casey and Van Niekerk (1988), Lu (2001)* szerint.

A kiemelkedő teljesítményei miatt érdemes tanulmányozni a búrkecske eredetét és elterjedését, hogy e kecskefajtát minél többen és jobban megismerjük, valamint eredményesen felhasználjuk a tenyésztési céljainknak megfelelően.

A búr kecske eredete

A búr kecske a húskecske nemesítés legígéretesebb fajtája az egész világon (*Várkonyi és Áts, 1984; Casey és Van Niekerk, 1988; Molnár és mtsai, 1996; Gáspár, 1996; OSU : Oklahoma State University, 1996; Gipson, 2001*).

Az utóbbi években világszerte folyamatosan növekszik a búr kecskék iránti érdeklődés, ami abból ered, hogy fokozódik a kecske hús iránti igény, továbbá, hogy a búr kecske jól adaptálódik, jó termékenységű (3. táblázat) és jó hús minőségi paraméterekkel rendelkezik, ezért számos kecskefajta javításában alkalmazzák keresztezési partnerként a fejletlen országokban is (*Maudlin, 2005*), mint pl. Kenyában a helyi fajta (Small East African kecske) javításában vett részt a búr kecske (*Nsubuga, 1994*).

Napjaink búr kecskéje egy nemesített kecske, melyet elsődlegesen hústermelésre tenyésztettek (*ABGA 1: American Boer Goat Association, 2005*).

3. táblázat: A búr kecske anyák átlagos termékenységi mutatói

Tulajdonságok(1)	
Ivarérés (hó)(2)	10 - 12
Ovulációs ráta (db)(3)	1 - 4
Fogamzási ráta (%)(4)	90
Ellési ráta (%)(5)	180 - 200
Választási ráta (%)(6)	149
120 napos választási súly (kg)(7)	29

Forrás (Source): Malan, 2000 és Maudlin, 2005

Table 3: Average reproduction traits of Boer goat does

Traits(1), Age of first-mating(month)(2), Ovulation rate (eggs per doe)(3), Conception rate(does kidding/does mated)(4), Kidding rate(kids born/does mated)(5), Weaning rate(kids weaned/does mated)(6), Weaning wight at 120 days(kg)(7)

A nemesített búr kecske elnevezés mutatja, hogy a fajta kezdeti típusa számos dél-afrikai kecske fajtából szelektálták azzal a céllal, hogy elérje mostani formai tulajdonságait és jelenlegi típusát (Malan, 2000).

Sok kutató egyetért abban, hogy a dél-afrikai búr kecskék gyökerei a Namaqua Hottentották és vándorló Dél-Bantu törzsek által tartott kecskékhez vezethető vissza, mely kecske fajták a búr kecske őseiknek tekinthetők (Barrow, 1801; Epstein, 1971; Mason, 1981; Campbell, 1984 - in Casey és Van Niekerk, 1988; Cutrer, 1995; Oman és mtsai., 1999; Lu, 2001; Barkley és Spahr, 2004). Brunner (2003) szerint a búr kecske lógó füle és gyakran domború profilja arra utal, hogy kialakításában indiai fajták (Pegler, 1886 - in Casey és Van Niekerk, 1988) is részt vettek, melyeket a 18. és 19. század folyamán vittek be Dél-Afrikába. Másrésztől kialakulásában valószínűleg szerepet játszottak az Európából (Schreiner, 1898 - in Casey és Van Niekerk, 1988; OSU, 1996; Gáspár, 1996; Luginbuhl, 1998; Stanton, 1999; Lu, 2001; Luginbuhl, 2002; Brunner, 2003; Maudlin, 2005; ARC-AII: ARC- Animal Improvement Institute, 2005) behozott kecske fajták, melyek a búrok őseivel szintén keveredtek. Az OSU (1996), Erasmus (2000) és Lu (2001) szerint az angóra kecskék is szerepet játszottak a fajta kialakulásában. Anonymus (1960) – in Casey és Van Niekerk, 1988 - szintén feltételezi, hogy a szarvatlanság előfordulása azt jelzi, hogy európai tejelő fajták is részt vettek a fajta kialakításában. A tejelő fajták jelenlétét szintén jól mutatja, hogy a búr kecskéknek magas tejtermeléssel párhuzamosan magasak az utódjaik növekedési mutatói.

Brunner (2003) szerint a búr (BOER) elnevezés, melyet a 19. század közepétől használnak, a holland bevándorlók leszármazottaira, vagyis a búrokra utal, akik farmerként letelepedtek Dél-Afrikában,

és így a búrok által tartott kecske, a búr kecske, a farmerek kecskéje lett (Cutrer, 1995). A Kanadai Búr Kecske Tenyésztők Szövetsége (CBGA: *Canadian Boer Goat Association*, 2004) szerint ezt a hús típusú kecskét „Boerbok”-nak nevezték a dél-afrikaiak. Mindezekből következik, hogy a búr (boer) elnevezés egy holland szóból származik, melynek jelentése lefordítva „farmer” (Luginbuhl, 1998; Lu, 2001; ABGA 1, 2005), vagy farm (Casey és Van Niekerk, 1988). Minden valószínűség szerint ezzel az elnevezéssel (búr) különböztették meg a farm kecskéket az angóra kecskétől, melyet a 19. században hoztak be Dél-Afrikába (OSU, 1996; Lu, 2001; Teh és Gipson, 1993 - in Gipson, 2001; ABGA 1, 2005; Maudlin, 2005). Az 1800-1820 években a letelepedett farmerek az általuk tartott állatoknál több eltérő tulajdonságra szelektáltak. A szelekciós cél egy tömör testű, izmos, rövid szőrű kecske kialakítása volt (Van Rensburg, 1938 - in Casey és Van Niekerk, 1988; Stanton, 1999).

Dél-Afrikában 1949-ben alakult meg a Búr Kecske Tenyésztők Egyesülete (Boer Goat Breeder's Society) a fajta nemesítése, fajta standard bevezetése, tenyésztési gyakorlat fejlesztése, reklámozási és marketing feladatok ellátása céljából (Brunner, 2003; ARC-AII, 2005).

A búr kecske tenyésztés történelmében fontos mozzanat volt, amikor 1959. július 4.-én, Észak-Somersetben megalakult a *Dél-Afrikai Búr Kecske Tenyésztők Szövetsége* (South African Boer Goat Breeders' Association = SABGA) a fajta bejegyzésére ekkor került sor (Luginbuhl, 1998; Malan, 2000; ABGA 3, 2001; Luginbuhl, 2002). A szövetség megalakulásával indult meg először a dél-afrikai búr kecske nyilvántartásba vétele és törzskönyvezése (OSU, 1996; Maudlin, 2005; ABGA 1, 2005; ABGA 2, 2005). A nemesítői munka így szabályozottá vált, ténylegesen megjelent a nemesített búr kecske, szelekciós irányelvként a fajta standardot szabályokban rögzítették (Casey és Van Niekerk, 1988; Luginbuhl, 1998; Stanton, 1999; Luginbuhl, 2002; Lu, 2001; McGregor, 2002; Maudlin, 2005). Az ABGA 2. (2005) leírásai szerint, az évek folyamán a fajta nemesítése következtében a rögzített standardokon kisebb változtatások történtek. A standard kidolgozásánál az alapot a fajta kívánatos tulajdonságai, és megjelenése képezte. A nemesített búr kecske standard tartalmazza:

- a jó testfelépítésre,
- fejre,
- nyakra,
- szemből és oldalról vizsgált megjelenésre,
- törzsre,
- hátsórészre,
- lábakra,
- bőrre és fedettségére,
- ivarszervek nagyságára,
- farokra,

- általános külső megjelenésre,
- szín és típus egyöntetűsége vonatkozó előírásokat.

A teljesítmény vizsgálatok megkezdésével nyilvánvalóvá vált a fajta gyors növekedési erélye, magas termékenysége, és a változó környezeti feltételekhez való alkalmazkodó és ellenálló képessége (Lu, 2001; ABGA 2, 2005).

Az SABGA a búr kecskének öt típusát ismeri Dél-Afrikában (Gáspár, 1996; Lu, 2001; Boer Goat News, 1998- in Erasmus, 2000; ABGA 2, 2005):

1. *Közönséges búr kecske*: rövid szőrű, melyet elsősorban az európai farmerek alakítottak ki. Kedvező húsformákkal, ideálshoz közeli testfelépítéssel és tulajdonságokkal rendelkezik, de a testfelépítés, gyors növekedés és egyöntetűség tekintetében javításra szorul. Színezete rendszerint tarkafoltos, sötét barna és fehér esetenként barna fejjel és nyakkal.
2. *Hosszú szőrű kecske*: a legkevésbé kívánatos típus. Nagyobb testű és nehezebb a búr kecskénél, és kifejlett korban csak vágóállatként értékesíthető a piacon. Későn érő típus. A húsa és bőre értéktelenebb.
3. *A szarvatlan búr kecske*: rövid szőrű, szarvak nélküli típus. Kevésbé kívánatos testfelépítésű. A közönséges búr kecske és a tejelő típusú kecske keresztezéséből származik.
4. *Az őshonos kecske*: hosszú lábú, gyenge testfelépítésű és változatos színű.
5. *A nemesített búr kecske*: kiemelkedik testfelépítésével, jó tulajdonságaival, gyorsan növekvő utódaival, termékenységgel, a szín és típus egyöntetűségével, ellenálló képességével és alkalmazkodó képességével. A nemesített búr kecske fehér szőrű, vörösesbarna foltokkal a fején és a nyakon. Szőre rövid, sima. Szarva rövid, felálló, széles lelógó fülű.

A nemesített búr kecske az egyetlen típus, amelyet a SABGA nyilvántart, és tenyésztésre javasol (ABGA 2, 2005).

Malan (2000) és Iaschi és mtsai. (2004) szerint a búr kecske kívánatos típusa (nemesített) Dél-Afrika északi, partvidéki (Eastern Cape) területén, mintegy 60 évvel ezelőtt alakult ki néhány előrelátó búr kecske tenyésztő/tartó munkája eredményeként, akik elkezdték a pontos tenyésztői munkát, szigorú szelekciót. A tenyésztési munkának és az erős szelekciónak köszönhetően a búr kecske kiemelkedett és élen jár más hús típusú kecskékhez, kameruni kecske képest (Nsubuga, 1994; Cutrer, 1995; Erasmus, 2000; Barkley és Spahr, 2004). Napjaink búr kecskéje, azaz a nemesített búr kecske a nemesítő munka következtében az 1900-as évek elején jelent meg (Casey és Van Niekerk, 1988; OSU, 1996; Lu, 2001; Powel és Holman, 2000). Az így kialakított típusra jellemző a jó testfelépítés, gyors növekedés, termékenység, rövid fehér szőr, és vörös foltok a nyakon és fejen (Steyl, 1966- in Casey és Van Niekerk, 1988; OSU, 1996; Luginbuhl, 1998; Gipson, 2001; Luginbuhl, 2002; Maudlin, 2005) és így vált a világ legjobban kinemesített hús típusú kecskéjévé (Várkonyi és Áts, 1984; Vahid és Kóbori, 2000).

1970-től a búr kecske részt vesz a *Nemzeti Juh és Kecske Teljesítmény* (National Mutton Sheep and Goat Performance) - és Ivadék vizsgálatokban, így először végezték el a búr kecske hústermelési teljesítmény vizsgálatait (*Casey és Van Niekerk, 1988; OSU, 1996; Luginbuhl, 1998; Gipson, 2001; ABGA I, 2005; Maudlin, 2005; ARC-AII, 2005*).

Casey és Van Niekerk (1988) és *Lu* (2001) szerint öt szakaszt határoztak meg a vizsgálatok során:

1. Az anyák tulajdonságainak, tejtermelésének, utódok választásig történő növekedési erélyének mérése,
2. Az utódok választás utáni növekedési erélyének mérése különböző életkorban,
3. A takarmányértékesítés hatékonyságának és a bak gidák testtömegének mérése,
4. Választás utáni növekedési erély mérése bak gidák esetében standardizált feltételek mellett központi teljesítményvizsgáló állomáson,
5. A bakok ivadékainak hústermelő képességének értékelése.

A búr kecske elterjedése a világban

A nemesített búr kecske kialakulásának központja Dél-Afrika (*Brunner, 2003*), és napjainkban egyre nagyobb mértékben terjed világszerte. Ez bizonyítja a fajta kiváló alkalmazkodó képességét. Dél-Afrika számos ökoszisztémájához nagyon jól alkalmazkodott, a forró éghajlattól a fél-sivatagi, a párás, és a trópusi erdőkig mindenhol megtalálható (*Maudlin, 2005*). A nagy fokú alkalmazkodó képességnek köszönhetően Afrika számos országába exportálták, így például Namíbiába, Botswanába, Zimbabwébe, Zambiába, Lesothoba, Szváziföldre, Mozambikba (*Campbell, 1998 – in Erasmus, 2000; Brunner, 2003*). Egy kisebb állományt 1971-ben vittek be Kenyába (*Nsubuga, 1994*), Burundiba és Tanzániába (*Brunner, 2003*). *Nsubuga* (1994) szerint Ugandába, 1993-ba került be a fajta a *Makere Egyetem Állatorvosi Karára*, ahol keresztezési partnerként használták. *Luginbuhl* (1998) szerint megközelítőleg 5.000.000 búr kecske van Afrikában, ebből 1.600.000 a nemesített változat.

A búr kecske iránti érdeklődésnek köszönhetően a fajta elkezdett világszerte terjedni és számos kontinens és ország kezdte meg a fajta importálását (Európa, Ázsia, Észak-Amerika, Ausztrália, Új-Zéland).

Thume (1997) szerint az első búr kecske embriók 1977-ben közvetlenül Dél-Afrikából kerültek be Németországba. Mindezek az embriók, és az újabb élőállat és embrió behozatalok Namíbiából, és csak embrió behozatal Dél-Afrikából, eredményezték, hogy napjainkban közel 1000 törzskönyvezett búr kecske található Németországban.

A fajta európai terjedésének másik állomása Angliában volt. Anglia 1987-ben importált első alkalommal búr kecskét, és azóta is számos állat bevitelére került sor. A *Brit Búr Kecské Egyesület* – British Boer Goat Society (BBGS)- is ugyanebben az évben alakult meg (BBGS, 2004).

Napjainkban, az Európában megtalálható búr kecske populáció kis számú, habár folyamatosan növekszik a létszám. Az európai populáció aránya növekszik azokban az országokban, ahol az egészséges táplálkozásnak nagy szerepet tulajdonítanak (különösen Svájcban és Belgiumban). A kecske hús ugyanis alacsony a zsír és koleszterin tartalmú (BGBAA: *Boer Goat Breeders' Association of Australia Ltd*, 2005). Franciaországban szintén megtalálható a búr kecske (Malan, 1998- in Erasmus, 2000).

A fajta Európán kívül Ázsiában is nagy népszerűsége tett szert. Ahogyan nemzetközi szinten megnövekedett az érdeklődés a búr kecske tenyésztés iránt, úgy kezdett el számos ázsiai ország is érdeklődni, importálni búr kecskét, így például Dél-kelet Ázsiában Indonézia, Szingapúr, Malajzia, Kína, valamint Közel-keleten Izrael (Malan, 1998- in Erasmus, 2000). Yonghong (2001) leírásai szerint Kínába 1995-ben importáltak először búr kecskét. Ezek az állatok, embriók vagy spermák közvetlenül Afrikából, vagy Ausztráliából, Új-Zélandról és kisebb mértékben az Amerikai Egyesült Államokból és Kanadából származtak. Sok ázsiai országban létezik a kormány által támogatott program, amely arra irányul, hogy növelje a lakosság húsfogyasztását (BGBAA, 2005).

Cutrer (1995) és Luginbuhl (1998) szerint az 1980-as évek végén több angóra és búr kecske fagyaszott embriót csempészttek ki Dél-Afrikából Zimbabwe-n át új-zélandi és ausztrál cégek, hogy javítsák a saját hús kecske állományait. A csempészek elsősorban angóra kecske embriót igyekeztek beszerezni, mert a Dél-Afrikában tenyésztett angóra kecske kiváló minőségű angóra gyapjút állított elő; a búr kecske embriók beszerzése későbbiekben alakult ki. A kivitt embriókat Új-Zélandon a vállalatok beültették a recipiens anyákba.

Ezzel ellentétben a CBGA (2004) szerint Ausztrália és Új-Zéland 1987-ben importálták az első búr kecskét közvetlenül Dél-Afrikából.

A karantén feloldására Új-Zélandon 1993. áprilisában került sor búr kecskét illetően (Luginbuhl, 1998; McGregor, 2002; Luginbuhl, 2002).

Murray (2001) leírásai szerint a dél-afrikai hús kecske, a búr, 1989-ben került be Dél-Ausztráliába, Terraweena-ba. Az első búr kecskéket, melyek Ausztráliába érkeztek, karantén alá helyezték Dél-Ausztráliában. A karantén ideje alatt néhány tisztavérű és keresztezett búr kecske Új-Zélandról érkezett Ausztráliába (BGBAA, 2005). A karantén követelmények mérséklésével most már lehetőség van a búr kecske embrió importálására közvetlenül Afrikából Ausztráliába. Ausztráliában a búr kecskék karanténját, mely 6 évig tartott, 1995-ben oldották fel (Cutrer, 1995; Luginbuhl, 1998; Murray, 2001; Luginbuhl, 2002; McGregor, 2002).

Mindkét országban jelentősen megnövekedett a búr kecske állomány az öt éves karantén alatti tenyésztés következtében (CBGA, 2004).

A búr kecske nemcsak Európában, Ázsiában, Ausztráliában és Új-Zélandon, hanem a tengerentúlon is igen elterjedt. Kezdetben, mint egzotikus állat került be az *Egyesült Államokba*, de hamar felismerték gazdasági jelentőségét, és tenyésztésbe vették (Cutrer, 1995).

Annak ellenére, hogy a búr kecskéket Dél-Afrikában tenyésztették ki, közel néhány éve Új-Zélandról került be az Egyesült Államokba majd az összes búr kecske (Cutrer, 1995).

Észak Amerikában először 1993. áprilisában került be élőállat és fagyasztott embrióként a fajta Új-Zélandról (Oman, 1999; Stanton, 1999; Powel és Holman, 2000; ABGA 3, 2001; Brown, és mtsai., 1997). Ebben az időszakban az Új-Zélandról való közvetlen behozatal a karantén feloldása tette lehetővé (Luginbuhl, 1998; McGregor, 2002; Luginbuhl, 2002). Ezek a kecskék a karantén állomáson lévő állatok ivadécai voltak.

1993. júniusában alakult meg az *Észak Amerikai Búr Kecské Egyesület* - North American Boer Goat Association- és ekkor vezették be a fajta standardot és kezdték el a fajta nyilvántartásba vételét.(Luginbuhl, 1998).

A Powel és Holman (2000) szerint 1994-ben érkeztek közvetlenül Dél-Afrikából az első búr kecskék az Egyesült Államokba, valamint fagyasztott embriók Kanadába.

1995-ben megalakult a *Kanadai Búr Kecské Egyesület* (CBGA), amely átvette a nyilvántartási feltételeket a búr kecskére vonatkozóan. 1999-ben a CBGA-nak több mint 250 tagja volt Kanada és az Egyesült Államok szerte (CBGA, 2004).

Magyarországon a búr kecske populáció kicsi (kb. 100 egyed). Az első búr kecskék hazánkba Németországból kerültek behozatalra. Az Alpési és Számentáli Kecsketenyésztők Magyarországi Egyesülete 1995. 09.14.-én nyert ideiglenes elismerést az FVM 24734/1/95. számú határozatával. Az FVM a búr kecske fajtára 1999.12.02.-án adta meg az ideiglenes elismerést az 52401/3/99 sz. határozattal. Az egyesület joga az ideiglenes forgalmazási engedéllyel rendelkező alpesi, számentáli és búr kecske fajták törzskönyvezése és ideiglenes forgalomba hozatala (OMMI, 2002).

Következtetések, javaslatok

- A szakirodalmi ismeretek alapján, megállapítható, hogy a búr kecske rendkívül jó alkalmazkodó képességgel bír. Ezt a tulajdonságát kihasználva Magyarországon a gyenge ökológiai adottságú területek hasznosítására alkalmas fajtának ígérkezik.
- A fajta gazdasági jelentősége is egyre nagyobb, mivel kiváló növekedési és hústermelő képességgel, valamint húsformákkal rendelkezik. A búr kecske jelentős tömegű, jó minőségű

sovány húst termel, amely iránt az Európai Unióban is egyre növekszik a kereslet, továbbá a jelentőségét növeli, hogy jelenleg a kecskehúsra nincs meghatározva kvóta.

- A búr kecske olyan területek hasznosítására is alkalmas, melyet más állatfajok nem képesek hasznosítani.
- Következtetéseink alapján javasoljuk a búr kecske tiszta vérben való tenyésztését, valamint keresztezési partnerként való használatát végtermék előállításához.

Irodalomjegyzék

- American Boer Goat Association - ABGA 1* (2005): The Boer Goat. <http://www.boergoats.com/clean/findarticle.php?targetfile=articles/whatisaboer.htm>
- American Boer Goat Association - ABGA 2*: Boer Goat Breed Standards. <http://www.boergoats.com/clean/articleleads.php?art=148>
- American Boer Goat Association – ABGA 3*: (2001): American Boer Goats. History of the American Boer Goat. <http://www.goatweb.com/discover/meat/boer/shtml>
- ARC-Animal Improvement Institute (ARC-AII)* (2005): Livestock Breeds: Boer Goat. <http://www.arc.agric.za/institutes/aai/main/divisions/foreign/boergoats.htm>
- Barkley, M., Spahr, L.* (2004): Selecting meat goats. Penn State College of Agricultural Sciences. <http://bedford.extension.psu.edu/agriculture/goat/Meat%20Goat%20Selection.htm>
- Boer Goat Breeders' Association of Australia Ltd. – BGBAA* (2005): Australia's Boer Goats Meating The Market. The International Scene. <http://boergoat.une.edu.au/meatmark2.htm>
- British Boer Goat Society – BBGS* (2004): The British Boer Goat. Brief history. <http://www.britishboergoatsociety.co.uk/index.html>
- Brown, J., Brown, R., Cunningham, G., Cunningham, B., Machen, R.* (1997): Performance of meat goat kids sired by Boer Bucks. Texas Agricultural Extension Service.
- Brunner, M.* (2003): Boer goat. <http://www.zwergziegen.ch/boer.html>
- Canadian Boer Goat Association – CBGA* (2004): The Boer Goat and the Canadian Boer Goat Association. A Brief History. http://www.canadianboergoat.com/CBGAEnglish/brief_history.htm
- Casey, N. H., Van Niekerk, W. A.* (1998): The Boer Goat I: Origin, adaptability, performance testing, reproduction and milk production. *Small Ruminant Research*, 1:291-302 p.
- Cutrer, G.* (1995): Boer goats for beginners. *Ranch @ Rural Living Magazine*. Vol. 77 No.2
- Erasmus, A. J.* (2000): Adaptation to various environments and resistance to disease of the Improved Boer goat. *Small Ruminant Research*, 1;36 (2):179-187 p.
- Ferreira, V.* (2004): South African Boer. South Africa, Preturia, Department of Animal Science, University of Stellenbosch.. Booklet.
- Gáspár, M.* (1996): Kecsketenyésztés az Európai Unióban. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, Euro-Cooperation Nemzetközi Integrációs Tanácsadó Iroda, Budapest
- Gipson, T. A.* (2001): Meat goat breeds and breeding plans. *Meat Goat Production Handbook*. <http://www.clemson.edu/agronomy/goats/handbook/breed.html>

Iaschi, A. P. S., Hui, J., Chong, N. F., Strage, A., Strage, M., Bencini, R., Tay, K. G (2004): Comparison of the milk quality of the South African Boer and Australian Rangeland goats. *Small Ruminant Research*. 53. 181-184. p.

Lu, D. C. (2001): Boer goat production: progress and perspective. . 2001 Conference on Boer Goats in China.

<http://www.iga-goatworld.org/publication/proceeding/abstract1.PDF>

Luginbuhl, J. M. (1998): Breeds of Goats for Meat Production and Production Traits. *Meat Goat Breeds*.

http://www.cals.ncsu.edu/an_sci/extension/animal/meatgoat/MGBreed.htm

Luginbuhl, J. M. (2002): Breeders and Production Traits of Meat Goats. *Meat Goat Breeds*. Extension Animal Husbandry, Department of Animal Science, NCSU. http://www.cals.ncsu.edu/an_sci/extension/animal/meatgoat/pdf_factsheets/ANS%2000%20603MG.pdf

Malan, S. W. (2000): The improved Boer goat. *Small Ruminant Research*. 1; 36(2):165-170 p.

Maudlin, J., Maudlin, A. (2005): Jack and Anita Maudlin's Boer Goat Home page. New Beginner. Boer Goat History. http://www.jackmauldin.com/boer_history.htm.

McGregor, B. (2002): The Boer goat. *Agriculture Notes*. State of Victoria, Department of Primary Industries.

[http://www.dpi.vic.gov.au/DPI/nreninf.nsf/9e58661e880ba9e44a256c640023eb2e/84c22ad63bdfa252ca256f0e00178cef/\\$FILE/AG1002.pdf](http://www.dpi.vic.gov.au/DPI/nreninf.nsf/9e58661e880ba9e44a256c640023eb2e/84c22ad63bdfa252ca256f0e00178cef/$FILE/AG1002.pdf)

Molnár A., Molnár J., Tóth S., Tűz A. (1996): *Kecsketenyésztés*. GATE Mezőgazdasági Szaktanácsadási és Kutatásszervezési Intézet, Gödöllő

Murray, P. (2001): Background to goats and goat meat production in Australia. <http://www.pcmconsulting.com.au/goats/information/papers/background.htm>

Nsubuga, K. S. H. (1994): Keytone address – Small ruminants: Goats and sheep in Uganda. Network's Third Biennial Conference in Kampala, Uganda.

<http://www.fao.org/wairdocs/ilri/x5473b/x5473b02.htm>

Oklahoma State University - OSU (1996): Breeds of Livestock - Goats. Department of Animal Science. <http://www.ansi.okstate.edu/breeds/goats/BOER/index.htm>

Oman, S. J., Waldron, F. D., Griffin, B. D., Savell, W. J. (1999): Effect of Breed-Type and Feeding Regimen on Goat Carcass Traits. *J. Anim. Sci.* 77:3215-3218 p.

Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet – OMMI (2002): *Az állattenyésztés évkönyve*. 41 p.

Powell C., Holman S. (2000): Boer Goats South African Genetics: Frequently asked questions about Boer goats. <http://www.powellholman.com/faq/index.html#whatis>

South African Boer Goat Breeders Association – SABGBA (2004): SA Boer Goat. 8th International Conference on Goats, South Africa, Szoróanyag.

Stanton, T. (1999): The Meat Goat Breeds. New York State 4-H Meat Goat Project Fact Sheet. Animal Science at Cornell University. <http://www.ansci.cornell.edu/4H/meatgoats/meatgoatfs2.htm>

Thume, O. (1997): Burenziegen – eine interessante Ziegenrasse. Kleinwiederkauer. No. 11, 4-5. p.

Vahid, Y., Kóbori J. (2000): Kecsketenyésztők kézikönyve. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest

Várkonyi J., Áts E. (1984): A kecske tenyésztése. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Yonghong, H. (2001): Utilization and development of Boer Goats in China. 2001 Conference on Boer Goats in China. <http://www.iga-goatworld.org/publication/proceeding/abstract2.PDF>